

Írástudók árulása

Palotaforradalom, magyar módra

Domonkos Pál Péter levelet megírta... Az Erdély Szövetség idős, nagyrabecsült tiszteletbeli elnöke közgyűlésre hívta kedves fiait — miután Márton János elnök és három alelnök: Csiki László, Halász Péter és Koteles Pál lemondott, s csak Nagy László maradt a helyén. Akiről viszont az előbb említettek és barátaik minden alkalommal azt híresztelték például, hogy „fasiszta”... Ilyen előzmények mellett gyűltek össze mintegy négyszázan a fővárosi Bethlen Gábor téren lévő egyetemi aulában, de hogy kinek a nevében, az e sorok írója számára titok. Ez az Erdély Szövetség ugyanis szeretné kisajátítani magának a szólás és képviselő jogát az erdélyiek nevében — lényegében pedig nem haladja meg egy egyesület szintjét. Tagsága ugyanis csak és egyszóval kulturális megfontolások rabja; ezt a tanácskozás vaskos és a vádaskodásig süllyedő „színpontja” bizonyította.

Tanúja lehettem az írástudók árulásának.

Elárulták a pedagógusok, követendő és példát értékű erdélyi toleranciát. Miként kerülhetett erre sor?

Tavaly december 17-én alakult meg ez a „szövetség”, Nagy László szervezői és szellemi termékeként. Aki évek óta az „erdélyiek ügyvédje” néven ismert; sokat kockáztatott, keveset nyert, most pedig mindent elveszített. Elsősorban személységének szuverén vonásai miatt. Az eltelt időszakban három alapszabály-tervezetet dolgozott ki, melyek közül az utolsó némileg módosított változatát a „közgyűlés” elfogadta, majd látványos körülmények között kiűzte (szó szerint kell érteni...) a teremből Nagy Lászlót és barátait... Azok az emberek tették ezt, akik kénytelenek oszladozó félelmükkel egy ideig még együtt élni, ellenben az annyira óhajtott egyesületi (és általános) demokráciát csak kizárólagos alapon akarják gyakorolni. Avagy nem veszik észre, hogy manipuláció áldozatai?

Az Erdély Szövetség kezei között kialakult két irányzat egyrészt az emberi jogok kérdéséről, másrészt az Erdélyben élő népek önrendelkezését szerette volna a tevékenység előterébe állítani. A lemondott tisztségviselők az előbbi gondolat támogatói voltak. Végül is az elfogadott alapszabályzat az önrendelkezés elvét szentesítette; a vita során vált nyilvánvalóvá, hogy a személységi vádaskodások tulajdonképpen a feltételezett

könc feletti marakodás előhírnökei. Mármint kik ülnek majd az annyira áhitott bársonyszékekben? Akkor vált igazán neveltséggé a jelenet, amikor elhangzottak a javaslatok a vezetőséget illetően. Többségében a teremből hiányzó személyek jöttek szóba; jellemző, hogy a közgyűlést levezető úriember még a neveiket sem volt képes hibátlanul felolvasni — pedig javarészt közismert írókról van szó... Akik jeles véleményformáló erővel bírnak, ellenben a húszezer menekült egzisztenciális gondjainak csekélyke részét sem képesek felvállalni... És ez az Erdély Szövetség zsákutcája. A felülről való szervezkedés elkerülhetetlen bukátója. Nagy lehetőség a világrengő gondolatok hangoztatására, miknek nincs gyakorlati fedezete. A tizenhéttagú vezetőség egyetlen alkalommal sem fog testületileg összeülni, azt már eleve megjósolhatom. Egymást „eszméileg” támogatni fogják, s ennyiben maradnak... Az Erdély Szövetség magán hordozza a most szerveződő pártok minden rákfenéjét; hatékonyságának egyetlen módja a tagszervezetekre való alapozás lenne. Egy dolog azonban mindenképpen hátráltatni fogja a vidéken és fővárosban a gyakorlati munkát végző Erdély körök és egyesületek tevékenységét: ez a „szövetség” a tömegkommunikáció csatornáin a nevükben fog beszélni, anélkül, hogy előzőleg bármilyen érdek-egyeztetésre sor kerülne. Ez pedig újabb nézeteltérések forrása lehet — a tapasztalat azt bizonyítja, hogy ez a budapesti társaság minimális toleranciával sem rendelkezik. Az ősrszervezés felülről táplált vadhajtasáknak színes is, szagos is, szép is lehet — csak termőre nem fog fordulni.

Szeredi Tamás

A szegedi Ellenzéki Kerekasztal felhívása

A szegedi Ellenzéki Kerekasztal szervezetei felhívással fordulnak a pártokhoz, társadalmi szervezetekhez, szellemi mozgalmakhoz, öntevékeny csoportokhoz, klubokhoz és az ország polgáraihoz, hogy minden településen — az általunk Szegeden kezdeményeztethez hasonlóan — hozzanak létre kegyeleti helyet, amely az 1956-os forradalom és szabadságharc és az azt követő megtorlás áldozatainak állít emléket. E helyen június 16-án és október 23-án azok is leróhatják kegyeletüket, akik a politikai demonstráción nem tudnak, vagy nem kívánnak részt venni.

Felhívás helyi fórumok létrehozására

Az Új Márciusi Front és a reformkörök szegedi tanácskozásiának szellemétől indítva kezdeményezzük olyan helyi fórumok létrehozását, amelyeknek célja minden baloldali gondolkodású, az erőszakos megoldásokat elvető, demokratikus magatartású honfitársnak összefogása a nemzet jövőjének érdekében. E fórumok tiszteletben tartják a jelenleg működő politikai szervezetek egységét, s nem kívánják helyettesíteni a szervezetek egymással folytatott hivatalos tárgyalásait, hanem széles társadalmi bázison nyugvó koalíció kialakítását kívánják szolgálni.

Kérjük közéletünkért felelősséget érző honfitársaink együttműködését.

Hódmezővásárhely, 1989. május 29.

Az MSZMP Csongrád megyei reform-alapszervezete

Ősztől MSZMP Szabadegyetem

Szeptembertől a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem helyett MSZMP Szabadegyetem elnevezéssel megváltozott politikai képzésre térnek át Budapesten — hangzott el az MSZMP Budapesti Bizottsága Politikai Propaganda és Művelődési Központjában tartott sajtótájékoztatóon hétfőn a Villányi úton.

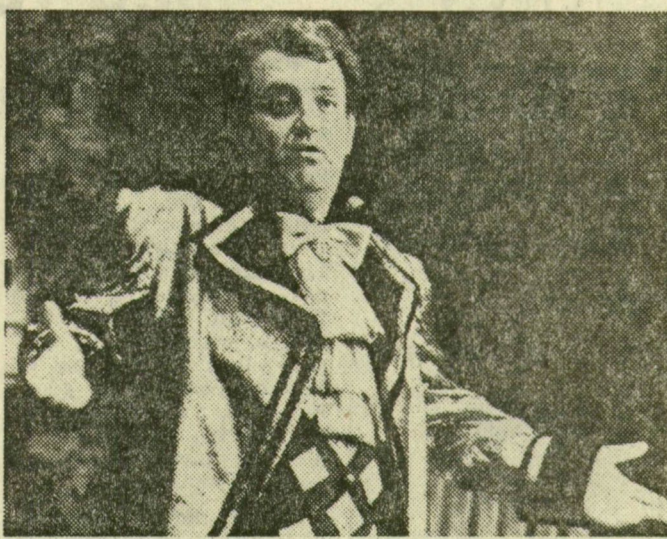
Elmondták, hogy a politikai propaganda központjába a párt cselekvési és választási programjával

kapcsolatos kérdések kerülnek. Azt szeretnék, ha a tanulócsoporthoz alkotó reformműhelyekké válnának. Az MSZMP Szabadegyetem az általános tagozat a korábbi gyakorlattól eltérően nem hároméves, hanem mindössze háromszor 10 hetes lesz. A hallgatók politikai filozófiát, gazdaságpolitikát és politikatörténetet tanulnak. Vizsgázni a jövőben nem kell, de a hallgatóknak az egyes szakaszok végén beszámolón kell számot adniuk a tanultakról.

Gregor József „legjei”

Hogy művésznünk miben nem „leg”, arról a vele szemben elfogulatlanabb kritikusok ejtettek szót a hétköznapiokon. Jöjjön most a másik felsorolás; egy leg-alább ilyen fontos, ám hosszabb: beszéljünk arról, amiben Gregor József vitathatatlanul „leg”. Ő a legnépszerűbb magyar operaénekes, sőt énekes. Évekig Gregor volt a legnagyobb magyar operaénekes, több mint 150 kiló. Mára súlyából veszített, ám művészi rangja megnőtt. Ő a legkülönfélébb műsorok legnagyobb showman-je. Fűszeres egyéniség. Ő Magyarországon legjobb buffója, sőt az egész világon alig akad hozzá hasonló. Ezt manapság a lemezfelvételek, rádióközvetítések, s a video korában könnyű lemérni. Évről évre ritkítja a párját. Kíváncsiságból meghallgatnánk mostanság három Szerelmi bájjal felvett, s Gregor mindhárom hírneves Dulcamaráról sokkal jobb. Sebb hangú és könnyebb, mint Nyesztyerenko, olaszosabb, mint Giuseppe Valdengo, mulatságosabb, mint Fernando Corena; egyáltalán: az ő csodadoktora sokkal elevebb, életszerűbb, plasztikusabb figu a Csoda egy doktor. Az aránytévésztes kiküszöbölése végett igen nyomatékosan kell hasgsúlyozni: világszám.

Vannak, akik szemére vetik, hogy minden vígoperai hőse ugyanolyan. Úgy is mondhatnánk (s mondták is): örökké legsikeresebb szerepét, önmagát alakítja. De hát az eléggé érdekes emberek „modorosságait”

stílusnak nevezzük. Igaz tehát, hogy folyton önmagát adja, ám ez a figura figyelmünkre méltó; olyan ember, akinek érzései, gesztusai a nyilvánosságra tartoznak.

Nagy hiba lenne azonban, ha a mindig szellemesen nyilatkozó, „jó fej”, kedélyes, már-már nemzeti intézménnyé váló Gregor József mellett megelégedzünk a másikkal, a „komoly” művészzel. Arról, aki ugyanolyan stílusbiztonságú énekel Verdit, mint Mozartot, Beethovent, Richard, vagy Johann Strauszt, aki csaknem valamennyi oratórium basszus szolamát a repertoárján tartja; szinte mindennap fellép valahol, de évente csak egyszer tudja előadni Muszorgszkij A Halál dalai és táncai című ciklusát, akkora érzelmi-szellemi megterhelést jelent számára.

A huszonöt — Gregor számára nemcsak eddigi tevékenységének összegezését jelent, hanem egy új korszak,

egy új „szakma” kezdetét: az új évadtól nem csupán (újra) énekes, de operai művészeti vezetője is lett a Szegedi Nemzeti Színháznak. A művészettel kötött házasságának ezüstlakodalmát méltóképpen ünnepelte. A Szerelmi bájjal vasárnapi előadásán a leendő társulatvezető is jól vizsgázott: egyrészt pompás vendég-főszereplőket hívott, másrészt vendégeinek kis hangversenyt rendezett a II. felvonásban. Ez a koncert kicsit visszafoglalás-jellegűvé is sikeredett. Pál Tamás hosszú évek óta először vezényelt az operában, diadalmasan tért vissza Figaró híres belépőjében Gyimesi Kálmán (jövőre többek között Amonasro és Rigoletto), 30 év után újra Bende Zsolt (Mozart Figarójából énekelt áriát), Sinkó György (Rágalomária). Föllepett Vámosy Éva, Juhász József és a 80 éves Szabó Miklós (már húsz éve nyugdíjban van!), akinek szájából meghatottak a levélaria sorai „Már meg kell halnom, bár úgy vágyom élni”.

A Bájjal-beli vendégek közül kiemelkedett Kelen Péter (Nemorino). Gazdag színészi eszköztárral, fényes hangon elevenítette meg a gátlásos parasztleányt. Zempléni Mária talpraesett, jó hangú Adina, aki láthatóan „jól összeszokott” Kelenel és Gregorral. Ha Dulcamarát olyan bariton éneklé, mint Vághelyi Gáboré, még nyilvánvalóbb, milyen neveltséges, bekapcsolt alak a hadnagy. Giannettaként Bálint Ilona osztozott a hatalmas sikerben. Cser Miklós diktálta a feleses tempót.

S végül persze Gregor, aki nem szerepet alakított, nem hőst formált, hanem saját létezését adta a figurának.

A jubileumokon kívánni illik minden szépet, jót. Nem szívesen mondanék még oly szíves jókívánságokat, hisz ezek a szavak oly kopottak. Gregor Józsefnek elég annyit kívánnunk: a második 25 művészi éve csak annyira legyen sikeres, mint az első!

Márok Tamás

Huszonöt

Hihetetlen tény: Gregor József jubilált, 25 éve énekel nálunk, negyedszázada a miénk. Jóska nemcsak tüneményes hang birtokosa, nemcsak énekes; Gregor: jelenség.

V. Maurel (1848—1923) a párizsi Nagyopera hódító baritonja elméleti munkáiban elmélyülten analízálta az operaénekesi pályafutás elrendő, kiemelkedő céljait. Néhány gondolatát vetítsük a jubileumra:

„Az igazán csodálatra méltó alakítás feltételeinek egyike, hogy szerpes része legyen az egésznek, amelyben az összes többi részek is egyenértékűen kiválóak a maguk nemében, és ilyen egészet ott lehet létrehozni, ahol az operát komolyan veszik a függöny előtt és mögött egyaránt.”

Gregor pályafutása bizonyítja ezt.

„A tökéletes egész készen nem létezik, mindenütt maguknak a művészeknek kell hozzálátniuk, hogy megteremtsék azt, azáltal, hogy felfelkérnek a kritikusokat és a színművészet értékelésére nevelik a közönséget.”

Gregor József Szegeden 25 év alatt megtette ezt. „Biztosítani kell az operai színésznek a jelentős társadalmi megbecsülésre való jogát, és azt, hogy ez a megbecsülés a társadalomban betöltött funkciója fontosságának és méltóságának megértésén alapuljon, a szeszélyes divat helyett, amely csupán azokat kapja fel, akik történetesen tüneményes előadóművészek.” Jóska kiemelkedő eredményeivel biztosította ezt. Gratulálunk!

Csernay László

Reflex

Barlanglakók

Távózásának oka egyértelmű, döntésének háttere tipikus. Keleti, hadd ne mondjam: balkáni. Ő értesült ugyanis legutoljára arról, hogy lapjával mit kíván tenni a boldogtalan emlékeztető KISZ utódja.

A lapok régről olyanok, hogy megjelennek. A legutolsó „magyarifi” is kijött, ám olyan töbértelmű, akár egy Ady-szimbólum. A címoldalán egy sárba ragadt csizma, melyből kilépett már valaki, mintha üzenet lenne, lehetne egy árva lábbeli. A csizma mellett írás arról, hogy a lap legközelebb fekete-fehérben jelenik meg. A kilencedik lapon másik írás arról, hogy fekete-fehérben sem jelenik meg. Így döntött a Demisz. A szerkesztőség megkérdése nélkül.

A barlangból kijövet, ha erősen süt a nap, szinte megvakul az ember. Nem lát, s bizonytalanul tapogatozik, s ahogy megbotlik, óhatatlanul akár pofont is oszthat. A KISZ kilépett a barlangból.

hír viszont tele van nyelvtani-nyelvveltségi hibával, a publicisztikának meg se íze, se bűze, igaz, a cím hasány, mint a fű zöldje a trágyaszagú svájci legelőkön.

E bevezetőt azért kanyarítottam ide, hogy kellő hangsúlyt kapjon: önmagában és az újdondász lapok között is üdítően vonzó, jól tördelt, tisztességgel megírt cikkeket hozó lap a Debrecenben szerkesztett Úton. Fiatal terjesztői Szegeden is árusítják az immár tizedik számát ünneplő hetilapot, mely a hazánkban eléggé szokatlan A/3-as alakban, s talán ezzel is kitűnve vonzza a kíváncsi tekintetet. A lap egyébként valami különös keresztetése az Élet és Irodalomnak meg egy hiányzó újságfajtának, a regionális érdekeket értékalapon képviselő helyi sajtónak.

Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Szolnok ezért lehet érdekes a szegedinek: az Úton vidéken szerkesztett értelmiségi lap, mely azt sugallja, hogy az Alföld — minden ellenkező híreszteléssel és makacs-kodó jelenséggel ellentétben — Európához tartozik.

Dlusztus Imre